

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2005 m. liepos 7 d.

Nr. 27 (660)

Laisvės karžygių šventė Kreivakiškyje

Liepos 2 d. tradicinį, jau ketvirtąjį saskrydį Pakruojo r. Kreivakiškio dvarelyje surengė Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos, Tėvynės sąjungos politinių kalinių ir tremtinių frakcijos

jaunesniosios kartos komitetą bei Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Šiaulių aps. koordinacinės tarnybos nariai. Siemėt saskrydis buvo skirtas Lietuvos laisvės kovos sajūdžio 60-mečiui pa-

minėti – pagerbti Lietuvos laisvės kovotojus.

I buvusių 1941 m. tremtinių Palujanskų šimtametę dvarelį sodybą – Pakruojo r. kultūros židinį iš Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Šilalės, Pakruojo, Kuršėnų, Pasvalio, Kelmės, Radviliškio, Kėdainių ir kitų Lietuvos miestų ir rajonų suvažiavo LPKTS, TS PKTF,

TS skyrių atstovai bei jaunesnioji karta su savo atžalomis, LLKS nariai – Lietuvos laisvės kovotojai. Čia kiekvieną atvykusijį pasitiko svetingieji Kreivakiškio šeimininkai – Ausma Palujanskienė ir LPKTS valdybos ir TS Pakruojo skyriaus pirmininko pavaduotojas Vidmantas Palujanskas.

(keliamas į 5 psl.)

Irena Kybartienė ir jaunieji saskrydžio dalyviai sveikina rezistentus. Kairėje – choras "Tremties varpai"

Susirinkusieji laukia šv. Mišių

Numeryje skaitykite:

2 Tėvynės sąjunga dar kartą stoja į mūšį dėl "Mažeikių naftos"

5 Jubiliejinio saskrydžio "Laisvės ugnis – ateities kartoms", vyksiančio rugpjūčio 6 d. Ariogaloje, programos projektas

7 Silalės kapinėse atidengtas paminklas žuvusiems už Tėvynės laisvę

Liepos 16 d. numatyta TS PKT frakcijos konferencija atidedama rugsėjo mén.

Laivo "Džurma" paslaptis

Legenda apie didžiausią istorijoje laivo katastrofą, per kurą Šiaurės ledjūryje neva žuvo 12 tūkst. kalinių, veda į Stalino siaubo imperijos gilumas

Rusų rašytojų knygose ir Vakarų istorikų darbuose dešimtmečius sklinda žinia apie laivą vaiduoklį, tiksliau – "vaiduoklio" tragediją, kuri nustelbia visas 20 a. jūreivystės tragedijas, pradedant "Titanic" ir baigiant keltu "Estonia".

Kaip pasakoja, 1933–1934 metais krovinių laivui "Džurma" išalus Šiaurės ledjūryje, sušalo 12 tūkst. kalinių. Nors apie šią katastrofą mažai žinoma, tačiau jau daugiau kaip penkiasdešimt metų ši istorija pasakoja. Ją žinojo Aleksandras Solženycinas ir Andrejus Sacharovas, JAV sovietologas Robertas Konkastas (Robert Conquest). Pasakojimas kartais būdavo dramatiškai pagražinamas, kartais juo suabejojama, tačiau niekada nebuvo pasmerktas užmarščiai. Kyla klausimas, kodėl Holivudas dar nesusidomėjo šiuo pasakojimu. Gal "Svajonių fabrikui" dar per daug neaiškumų šioje legendoje?

Pasakoja, kad nė vienas kalinis neišgyveno šaltuose triumuose, tik laivo komanda, neva pusiau išprotėjusi, išsigelbėjo.

"Džurma" buvo vienas iš vergų transportavimo laivų, kuriuo sovietų slapojo tarnyba plukdė kalinius į Kolymos regioną tolomojoje imperijos Šiaurėje. Pasakoja, kad 1933 m. vasaros pabaigoje Vladivostoke į garlaijį buvo suvaryta 12 tūkst. kalinių. Laivas plaukė per Beringo sąsiaurį į Čiukčių jūrą, ir buvo keletą mėnesių išalęs ledų sangrūdoje. Tik 1934 m. pavasarį laivas, išsivadavęs iš ledų, pasiekė Ambarčiko uostą Kolymos upės žiotyse, bet tuščiais triumais. Manoma, kad 12 tūkst. kalinių sušalo, o lavonai buvo išmesti į jūrą. Šeštajame dešimtmetyje "Džurma" buvo atiduota į metalo laužą.

Deividas Dž. Dalinas ir Borisas I. Nikolajevskis 1947 m. išleistoje knygoje "Forced Labor in Soviet Russia" ("Priverstinis darbas sovietų Rusijoje") raše apie "Džurma". Amerikos ir Rusijos sovietologų kolektyvas nenorėjo atskleisti informacijos šaltinio bet užtikrino, kad "Džurma" atvyko į Ambarčiko uostą be 12 tūkst. kalinių. Tai yra patvirtintas faktas. Nors stigo įrodymų, tačiau

mirties reisas greitai padarė karjerą.

Septintojo dešimtmecio antroje pusėje A. Solženycinas knygoje "Archipelago gulagas" raše apie "Džurma" tragediją. 1978 m. Robertas Konkastas katastrofą mini knygoje "The Arctic Death Camps" ("Šiaurės mirties lageriai"). Andrejus Sacharovas šią katastrofą mini savo prisiminimuose. Vokiečių mokslininkai, kaip antai, berlynietis istorikas Ralfas Stangeris knygoje "Archipel Gulag. Stalins Zwangslager-Terrorinstrument und Wirtschaftsgigant" ("Archipelago gulag"). Stalino prievertinių darbų lageris – teroro įrankis ir ekonomikos gigantas 1996 m.), toliau skelbia informaciją apie "Džurma". Jeigu tikrai mirė 12 tūkst. žmonių, tai būtų didžiausia kada nors įvykusia laivo katastrofa. Palyginkime: "Titanic" katastrofoje 1912 m. žuvo "tikai" 1490 žmonių, sovietų torpedai 1945 m. sausį susprogdinus laivą "Wilhelm Gustloff" Rytrūsių pakrantėje, žuvo per 5 tūkst. žmonių.

(keliamas į 4 psl.)

Sveikiname

Liepos 6-ąją paminėjome Karaliaus Mindaugo karūnavimo, Lietuvos valstybės dieną. Tuo akcentuojame Lietuvos valstybės svarbą šiomis dienomis.

Mes, buvę politiniai kaliniai, tremtiniai, rezistentai, dalyviai buvome ir esame su savo tauta, siekiančia tiesos ir gėrio idealų, pasiaukojančiai dirbančiai dėl ateities. Dėljos perėjome GULAGų pragara, netekome ar timųjų, bet tikėjome, jog Lietuva taps pilnateise Europos valstybe.

Sveikiname buvusius politinius kalinius ir tremtinius, visus laisvės kovų dalyvius Valstybės dienos proga. Neprisklausomybę atkūrėme, dabar privalome ją išsaugoti.

LPKTS valdyba

Karaliaučiaus jubiliejų minėti su gedulo ženklu

SSRS, okupavusi Karaliaučiaus kraštą, kartu ir Mažają Lietuvą, ir vykdžiusi ten nuožmiausią genocidą, 1945 m. Potsdame gavo H. Trumeno ir V. Čerčilio sutikimą iki kitos didžiųjų valstybių konferencijos laikinai administruoti ši kraštą. Po SSRS griūties, jos teisių ir išpareigojimų perėmėja Rusija, užuot atsisakiusi okupacijos, okupante išliko iki šių dienų.

Karaliaučiui šiemet sukanka 750 metų. Rusija, tarsi šis miestas jai teisėtai priklausytu nuo seniausią laiką, pasižovė iškilmingai paminė-

ti miesto sukaktį. Taigi elgiasi pagal grobuonišką carų politiką, kurią prancūzas Markizas de Kiustinė (Marquis de Custine), 1839 m. lankydamas Rusijoje, apibūdino: "Neteisybė užsimiršta, gėda praeina, o grobis lieka". Minėjime dalyvaus dvienu šalių okupančių vadovai: dabartyje – Rusijos ir praeityje – Vokietijos. Pastarajai neteisybė pasimiršo, gėda praejo, tačiau grobio neliko. G. Šrioderį su V. Putinu, matyt, sieja ta pati gėda ir neteisybė.

(keliamas į 2 psl.)

LPKTS Anykščių skyriaus ataskaitinė susirinkimas

Birželio 11 dieną įvyko LPKTS Anykščių skyriaus ataskaitinė susirinkimas. Jame dalyvavo 82 nariai. Sugiedojus Lietuvos himnų, tylos minute pagerbėme išėjusius į Amžinybę skyriaus narius ir žuvusius už Lietuvos laisvę partizanus.

Skyriaus pirminkės Pirmos Petrylienės ataskaitoje buvo paminėtas labai svarbus tiek mums, tiek Lietuvos istorijai LPKTS Anykščių skyriaus atliktas darbas – žuvusių partizanų jamžinimas jų žūties vietose. Per metus buvo pastatyti šeši paminkliniai kryžiai. Bendravome su rajono ir miesto moksleiviais, dalyvavome viktorinoje „Lietuvos kovų už laisvę, kažiuomenės bei netekčių istorija“. Kartu su moksleiviais, jaunaisiais šauliais tvarkėme partizanų kapus savo rajone. LPKTS Anykščių skyriaus

nariai aktyviai dalyvavo visuose LPKTS ir mūsų skyriaus renginiuose. Stengiamės būti kartu ir liūdesio valandą.

Ataskaitinio susirinkimo metu buvo išdalytos anketos dėl stojimo į Tėvynės sąjungos Politinių kalinių ir tremtiniių frakciją.

Išsamią ataskaitą pateikė iždininkas Vaidutis Ceponis ir revizijos komisijos pirminkė Vanda Banionytė. Džiugu, kad nebuvo rasta jokių pažeidimų.

TS Anykščių sk. pirminkas Sigutis Obclevičius aptarė esamą politinę padėtį ir būtinumą jungtis į Tėvynės sąjungą. Labai pasigedome LPKTS atstovo, kuris išsamiu paaškintu mūsų frakcijos veiklą Tėvynės sąjungoje.

**Liudvika DANIELIENĖ,
LPKTS Anykščių sk.
tarybos narė**

Karaliaučiaus jubilieju minėti su gedulo ženklu

(atkelta iš I psl.)

Tiek mūsų Prezidentui, tiek Vyriausybei nėra išskirti, kodėl nepakviesti į Karaliaučiaus jubiliejaus minėjimą Lietuvos ir Lenkijos vadovai, o štai formaliai Lietuvos pilietė, „Rusijos kunigaikštienė“ Kazimira (Šatrija) kvietimą gavo. Ir keisčiausia, kad dėl to mūsų valstybės vadovai yra jsižeidę (nejaugiai jie buvo nusiteikę vykti?).

Reikia pripažinti, kad V.Putinas įžvalgesnis ir nuvokesnis nei mūsų vadovai: jei Prezidentas V. Adamkus neatvyko į Maskvą šventi pergalės prieš nacius, nes ji sutapo su Lietuvos okupacija, būdamas nuoseklus bei vykdymas moralią politiką, atsisakys vykti į okupuoto miesto okupanto surengtas iškilmes, kurios prisdėtu prie

tolimesnės okupacijos įtvirtinimo. Ne mažesnės abejonės kilo ir dėl Lenkijos vadovo, kuris turėtų prisiminti, kaip 1939 metais naciai ir sovietai Lietuvos Brastoje (Brest Lietovskoje) drauge šventė Lenkijos sutriuškinimą. O štai „Rusijos kunigaikštienė“ Kazimira, būdama ne eilinė Lietuvos pilietė, o ministrė, nuolat reiškianti lojalumą Rusijai, reveransais ir komplimentais tikrai pašlovins okupantą.

Karaliaučiaus jubilieju minėti reikia. Ir didžiausią teisę tai daryti turi Lietuva – artimiausia prūsų giminaitė. Deja, minėti juodais kaspinais perrištomis Mažosios Lietuvos ir Lietuvos vėliauomis. Teigianta ir tepamato pasaulis pamirštamą neteisybę ir pracinančią gėdą.

Algimantas ZOLUBAS

Suokalbis

Pastaruoju metu Rusijoje vėl nepaprastai atgijo Stalino kultas. Atėjus į valdžią V.Putinui, dauguma rusų pajuto, jog atėjo „savas“. Tai yra viejo Josifo Visarionovičiaus pagaliau atsirado Vladimiras Vladimirovičius.

Artimas naujam Kremlius valdovui Rusijos politikos „forsuotojas“ Sergejus

Kurginianas baisiai pasipirkino Lietuvos europarlamento prof. V.Landsbergio ir jo kolegų pareiškimais, kuriuose komunizmas prilygintas fašizmui. „Reikia paskelbti pasauliui, kad komunizmas buvo žmonijos modernizavimo iniciatorius ir tą pasaulio modernizavimą būtina pratęsti.

(keliamas į 3 psl.)

Tėvynės sąjunga dar kartą stoja į mūšį dėl „Mažeikių naftos“

Pastarųjų vidaus politikos skandalų sudominta ir užliūliuota visuomenė, ypač aktyviausia piliečių visuomenės dalis, privalo neprarasti budrumo: privatizuojamos „Mažeikių naftos“ (MN) – stambiausios ir Lietuvos nacionalinio saugumo požiūriu strategiskai svarbiausios energetikos įmonės likusios akcijos. Jau išsiriavusi netrumpa eilė norinčiųjų įsigyt MN akcijas. Viešai skelbiama, kad MN akcijomis susidomėjimą rodo šešios bendrovės: „Conoco Philips“, „Lukoil“, „Vitol“, TNK-BP, „Gazprom“ grupė, „Kazmunaygaz“. Ši nemaža interesantų grupė tik dar kartą įrodo, kad 1999-aisiais, konservatorių ir krikščionių demokratų valdymo metais, parduota „Williams“ „Mažeikių naftos“ įmonė tik suklestėjo ir tapo pelninga bei paklausia preke.

Manoma, kad interesantų būtų daugiau, tačiau jie lieka nežinioje tol, kol nepaiškės, kaip išsišpręs Rusijos valdžios ketinimai perimti į savo rankas neva Rusijos biudžetui prasiskolinusios „Jukos“ akcijas. Žiniasklaida jau skelbė, kad Rusija siekia paveikti Lietuvos ir Nyderlandų vyriausybes bei uždrausti bet kokius veiksmus su šiose šalyse esančiu „Jukos“ turtu. Mat šiose šalyse registruota 53,7 proc. perdirbėjos akcijų valdanti „Yukos International UK“. Tiesa, Lietuvos valdžios atstovai tokį Rusijos prašymu oficialiai néra gavusi.

Kas gi domisi MN ir koks premjero požiūris į šį būsimą sandorį? A.Brazauskas noriai parduoti kuo brangiau ir tokiai įmonėi, kuri gali garantuoti nuolatinį naftos tiekimą. Jis labai įtaigiai ir populiarai aiškina, kad pardavus MN, valstybė turėtų kuo susimokėti piliečiams už negrąžintą nekilnojamajį turą ir t.t. Įvairių specialistų vertinimu, Lietuva už MN gautų apie milijardą.

Koks iš tiesų yra Lietuvos interesas? Iš tiesų būtų gražu, kad valstybė savo piliečiams susimokėtų visas skolas, tačiau net ir po to ji turės funkcionuoti kaip savarankiška, nepriklausoma valstybė. Kadangi MN sudaro didelę dalį šalies energetinio ūkio, svarbu, kad ji neatitektų Kremliaus tiesiogiai ar netiesiogiai valdomai įmonėi.

Tėvynės sąjungos pirminkas A.Kubilius birželio 30 d. išreiškė nuogąstavimus, kad „pastarieji vieši ministro pirmininko Algirdo Brazausko pareiškimai bei jo naudojamos propagandinės

klišės, kartojant seną dainele apie neva nuostolingą „Mažeikių naftos“ 1999 m. pardavimą vakarietiškai bendrovei, aiškiai rodo, kad premjerai yra apsisprendę Vyriausybės turimas įmonės akcijas parduoti „Gazprom“ ir nepriestarauti, jei ši Kremliaus valdoma bendrovė perimtu ir „Jukos“ turimą akcijų dalį“.

Pasigilinus į „Gazprom“ daromą įtaką Lietuvos energetiniams ūkiui, tampa suprantami A.Kubiliaus nuogąstavimai. Dabar ši įmonė Lietuvoje valdo dujų ūkį, per termofikacines elektrines valdo dalį šilumos ūkio, per Kauno termofikacine ir dujomis kūrenamą Lietuvos elektrinę Elektrėnuose daro įtaką elektros energijos ūkui. Įsigiję MN, „Gazprom“, o per ją – Kremliaus, praktiškai valdys beveik visą mūsų šalies energetiką. Mat su MN nuosavybės teise atitektų dar ir Mažeikių elektrinę. Reikia turėti omeny, kad, uždarius Ignalinos atominę elektrinę, visų kitų elektrinių vaidmuo mūsų energetiniame ūkyje stipriai išaugas.

Suvokdamas šią padėtį, A.Kubilius pareiškumu A.Brazauskui, ketinančiam MN parduoti „Gazprom“, priminė, kad valstybės nacionalinio saugumo nepaisymas prilygtų priesaikos sulaužymui ir grėstų R.Pakso likimu – apkalta.

„Lietuvos Respublikos Seimas, patvirtindamas 2004 m. Vyriausybės ataskaitą, tuo pačiu pritarejo išdėstyti teiginiai, jog „Mažeikių naftos“ akcijų pardavimas „Lukoil“ ar „Gazprom“ kompanijoms, per kurias Kremliaus įgyvendina savo energetinę politiką, sukeltų grėsmę nacionaliniams saugumui. Tai reiškia, kad A.Brazauskas, sudarydamas sąlygas ar net neužkirsdamas kelio „Gazprom“ ar „Lukoil“ įsitvirtinti „Mažeikių naftoje“, pats sukurta grėsmę nacionaliniams saugumui. To negalėtume vertinti kitaip nei priesaikos sulaužymą su visais iš to išplaukiančiais padariniais. Tenka priminti, kad Seimui pernai konstatavus, jog buvusio prezidento R.Pakso veiksmai keilia grėsmę nacionaliniams saugumui, Seimas dėl priesaikos sulaužymo įmėsi apkaltos procedūros“, – rašoma TS pirminko pareiškime.

Šiuo savo pareiškimu konservatoriai, per MN privatizavimą dėl ilgalaikių valstybės interesų jau kartą paaukojė savo politinį kapitalą, gerokai už tai vėyti ir mėtyti, dar kartą stoja į mūšį su

Kremliumi dėl Lietuvos neprieklausomybės. Ši kartą – dėl energetinės Lietuvos neprieklausomybės. Galima tik pavydėti Tėvynės sąjungai šios donkichotiskos dvasios ir pasiryžimo aukščiau savo partinių interesų kelti valstybės interesus. Juk kaip būtų lengva, sėkmingai kylant TS populiarumui, patylėti ir nepriminti savo politiniams oponentams keiksmą dėl tapusių žodžių „Mažeikių nafta“.

Šis Tėvynės sąjungos pirminko viešas pareiškimas neliko neišgirstas. Kita Rusijos įmonė – „Lukoil“, kažkada norėjusi perimti MN iš Lietuvos už 1 litą ir žiniasklaidoje išvysčiusi žiaurų propagandinį karą prieš konservatorius, iškart po A.Kubiliaus pareiškimo paprašė susitikimo.

Liepos 1 d. „Lukoil Baltija“ vadovas Ivanas Palcičikas susitiko su Tėvynės sąjungos pirminku Andriumi Kubiliumi ir vicepirmininke Rasa Juknevičiene. I.Paleičikas pristatė „Lukoil“ ketinimus dėl MN ir aiškinosi Tėvynės sąjungos poziciją dėl galimo „Lukoil“ dalyvavimo per kant MN akcijas. „Lukoil Baltija“ vadovas tikino TS vadovybę, kad MN akcijų pirkimo procese dalyvautų be „Gazprom“, bet su amerikiečių kompanija „Conoco Phillips“, kuri šiuo metu yra nusipirkusi 11 proc. „Lukoil“ akcijų. I tai A.Kubilius išsakė TS nuostatai, esą jei „Lukoil“ su „Gazprom“ perimtu „Mažeikių naftos“ tiesioginę kontrolę, Lietuvoje kiltų grėsmė nacionaliniams saugumui. Taip pat TS vadovybė išreiškė savo poziciją, kad užsienio investuotojai neturėtų veikti Lietuvos politinio gyvenimo.

Šis I.Paleičikio žingsnis tik dar kartą parodė, kad jis gerbia TS kaip aktyviai ginančią savo valstybės ir tautos interesus ir vertina ją kaip stiprų priešininką, su kuriuo Lietuvos politinė nevalia nesiskaityti. Nepaisydamas netgi to, kad dabar TS nėra valdančioji partija.

Neatsižvelgdamas į nei giamą visuomenės nuomonę dėl MN privatizavimo, ji atidavė jos valdymą į JAV įmonės rankas, kuri iš merdinčio naftos perdirbimo giganto sukūrė pelningai dirbančią įmonę. Išaugus veiklos apimtimiems, „Mažeikių naftos“ konsoliduotas pajamos, pagal JAV apskaitos principus (US GAAP), pernai padidėjo 44,7 proc. – iki 7,663 mlrd. litų, o grynasis pelnas – 3,3 karto, iki 721,883 mln. litų.

Ingrida VĖGELEYTĖ

2005 m. liepos 7 d.

REMINIS

Nr. 27 (660)

3

Nuo Karaliaučiaus iki Maskvos

Sena patarlė, teigianti, kad "kuprotą tik grabas ištiesins", per 15 atkurtos Lietuvos neprilausomybės metų pasiteisino su kaupu. Tą dar kartą įrodė žemės ūkio ministrė "valstietė" Kazimiera Prunskienė, kuri spjovė į Prezidento ir užsienio reikalų ministro A. Valionio raginimus nevykti į Karaliaučiaus 750 metų jubiliejaus iškilmes. Kaipgi nevyksi, jei į jubiliejaus iškilmes pakvietė savi? Naivai ir ciniškai atrodo šios ištikimiausios Maskvos draugės ir jos interesų gynėjos aiškinimai, kad ji vyko į Karaliaučių derėtis dėl kažkokiu ūkio reikalų, ieškoti rinkos Lietuvos maisto produktams ir panašiai. Visų pirma, jokios derybos tokio pobūdžio renginiuose nevedamos. Antra, Karaliaučiaus gubernatorius, net ir norėdamas negali net mažojo pirštelio padužinti be Kremliaus valdžios žinios.

Dar keičiau skamba "gintarinės ledi" samprotavimai, kad ji negalejo sėdėti namuose, nes "Kaliningrado praeitis tūkstantmečių tékmėje glaudžiai susijusi su Lietuva ir lietuvių tautos istorija bei kultūra". Nuo kada draugei Kazimierai parūpo tautos istorija ir kultūra? Be to, Karaliaučių apie tai buvo kalbama mažiausiai. Buvo šlovinamas rusų šovinizmas ir net neva istoriškai priklausanti

Rusijai Karaliaučiaus žemė. Tačiau svarbiausia ne K. Prunskienės "saviveikla" ir jos akibrokštasis Prezidentui, atsakingam už užsienio politiką, o jos "viršininko" premjero A. Brazauskas išsästa "komandiruotė" į Karaliaučių. A. Brazauskas, palaiminės bičiulę Kazimierą šiam žygium, suteikė jai teisę pažeminti Lietuvos Prezidentą. Beje, tą patį padarė ir jis pats, jau ne kartą demonstratyviai nesiskaitydamas su Prezidento nuomone. Tai ypač išryškėjo rusų oligarcho V. Uspaskichio skandalo metu, kai jis faktiskai stojo šio veikėjo pusén. Dabar štai K. Prunskienės atvejis.

Premjeras jau ne kartą deklaravo, kad už jokius savo ministrų ir partinių bičiulių veiksmus "neneša" atsakomybės, antra, kokia galibuti kalba apie valstybės garbės paniekinių, jei buvusiam LKP CK sekretoriui į tą garbę seniai nusispauti. Tapęs vienvaldžiu Lietuvos valdovu A. Brazauskas turi ir kitų rūpesčių. Pirniausia, kaip galima grečiau atiduoti rusams, savo partijos rėmėjams iš "Gazprom" ir "Lukoil", "Mažeikių naftos" įmonė. Ir dar demagogiskai kalbėdamas, kad pinigai, kuriuos sumokės Maskva už "Mažeikių naftą", bus išmokėti vadinamiesiems rubliniams indėlinin-

kams bei socialinėms reikmėms. Tai eilinė ir įprasta A. Brazauskas demagogija, skirta politiniams beračiams ir tikriesiems savo tikslams užmaskuoti. Pirmiausia – perdutoti Rusijai paskutinius strateginius Lietuvos ūkio objektus. Tą tendenciją šiomis dienomis pažymėjo paprastai nereikianti jokių simpatijų. Tėvynės sajungai ir visiems dešiniejiems žinoma žurnalistė R. Grinevičiūtė savo straipsnyje "Šiaulių krašte". Savo publikacijoje, pavadinimoje "Geri rusai" išgelbės socdemus?", autorė rašo: "Ir jeigu Vyriausybė iš tiesų spės pasitvarkyti su šiuo sektoriumi ("Mažeikių nafta", - red.), tai užprogramuos Lietuvos ateiti ilgiems dešimtmeciams į priekį. Užprogramuos taip, kad jos trajektorija, kurią dešinieji nukreipia į Vakarus, ims krypti atgalios – į Lietuvai labiau priešišką, ir vis agresyviai į ją pretenzijas reiškiančią Rusiją". Todėl premjeras skuba. O ir laikas labai palankus. Parlamentarii išsilakstė atostogų po egzotiskus kraštus ir nebus kam prieštarauti vienvaldžiam "gelbėtojui". Kita vertus, žinant dabartinės Seimo daugumos aiškiai prorusišką orientaciją, ta dauguma balsuos už viską, ką sugalvos A. Brazauskas, K. Prunskienė ir jų kompanija.

J. B.

Suokalbis

(atkelta iš 2 psl.)

Negalima apeiti komunizmo reabilitavimo problemos, nes tik komunizmas nugalėjo fašizmą". Panašių paistalu pilna Rusijos žiniasklaida. Ir tai skelbia ne kokie komunistiniai laikraščiai, o solidūs neva moksliniai žurnalai. Tai, kad Stalino gerbėjas V. Putinas ēmė vykdyti panašią "tautų tévo" politiką, rodo jo pradėta kurti nauja Maskvos-Berlyno ašis. Tos ašies kūrime dalyvauja Vokietijos kancleris Gerhardas Šrioderis, į ją aktyviai siekia įsiterpti ir Prancūzijos prezidentas Žakas Širakas. Paryžius ir Berlynas jau pamiršo, kad tik dėl Jungtinės Amerikos Valstijų paramos labai greitai atsigavo po Antrojo pasaulinio karo...

Visa tai V. Putiniute suteikia galimybę niekieno nesulai-komam tvarkyti savo reikalus buvusios imperijos pakraščiuose. Tas jo pastangas geriausiai ivertino žinomas rusų publicistas, nuoseklus im-

perijos atkūrimo propaguotojas Aleksandras Cipko. Imperiniame "garsiakalbyje" – laikraštyje "Tribuna" jis rašė: "Didžiausias Putino nuopelnas yra tas, kad jis atkuria Rusijos suverenitetą, atribuoja nuo jelciniškos praeities, kai mes buvome faktiška JAV kolonija, su kuria niekas nesiskaitė."

"Politikai, publicistai, aktyviai kovęsi su "imperine SSRS", dabar puola V. Putina, kuris siekia tapti visų rusų žemėjų suvienytoju. Gaila, kad bent šiuo metu dar per anksti kalbėti apie politinį junginį iš rusų, ukrainiečių ir baltarusių. Dėl tos priežasties, jog nėra didžiarusių nacionalinio elito, kuris sugebėtų pirmiausia sujungti visus stačiatikius slavus", – saliutuoja Kremliaus ideo-logai. Jie ragina visomis išgalėmis remti V. Putiną ir ryžtingai priešintis toms jėgomis, kurios sugriovė Sovietų sajungą, o dabar neva griauna Rusiją.

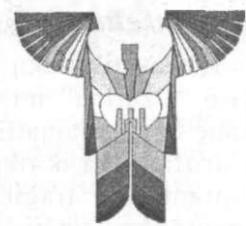
To didžiarusiško šovinizmo apraiškos buvo dar kartą pademonstruotas Karaliaučiaus anklavo kurorte Svetlogorske (senasis lietuviškas pavadinimas – Žuvininkai) įvykusiam Rusijos prezidente V. Putino, Vokietijos kanclerio G. Šrioderio ir Prancūzijos prezidento Ž. Širako susitikime. Kremliaus svečiai iš Berlyno ir Paryžiaus pritariamai linkčiojo galvomis, kai V. Putinas postringavo apie bevizij režimą su Europos Sajungos valstybėmis ir eilinių kartų užsipuolė Baltijos šalis. Trijulė aptarė keleivių ir krovinių "supaprastintą" tranzitą iš Karaliaučiaus ir į jį per Lietuvos teritoriją. Matyt, nuspindė, kad Lietuvos balsas čia nieko nelėmia ir bus taip, kaip nuspręs Maskva, Berlynas ir Paryžius. Tuo dar kartą pademonstruota, jog dabartinių Vokietijos ir Prancūzijos lyderiai, anot filosofo L. Donskio, uoliai žaidžia Kremliaus primestą geopolitinį pasjansą.

Jonas BALNIKAS

Sąskrydžio

"Laisvės ugnis – ateities kartoms",

įvyksiančio Ariogaloje 2005 m. rugpjūčio 6 d., programa

08.30–09.45 – Sąskrydžio dalyvių ir svečių atvykimas prie Ariogalos parapijos bažnyčios. Transporto sustatymas numatytose vietose (išskyrus Vytauto g. nuo gaisrinės iki kapinių ir Slėnio g.). Savarankiškas gėlių padėjimas kapinėse.

10.00–10.45 – Šv. Mišios Ariogalos bažnyčioje.

10.45–11.45 – Sąskrydžio dalyvių su negalia nuvežimas į slėnių specialiu transportu (nemokamai) nuo "Saulutės" prekybos centro.

10.45–11.45 – Susitikimai prie paženklintų kovos, įkalinimo, tremties vietų, šventoriuje, Taurupio ir Sodų g.

11.00–11.45 – Meno, sporto kolektyvų, delegacijų vadovų, rėmėjų registracija Ariogalos vid. mokyklos sporto salėje. Sąskrydžio dalyvių eisenos rikiavimas prie bažnyčios.

11.45–12.45 – Eisena nuo bažnyčios į Dubysos slėnį.

12.55–13.00 – Sąskrydžio ugnies atnešimas.

13.00–13.20 – Sąskrydžio atidarymas. Sveikinimai.

13.20–14.20 – Jungtinė meno kolektyvų programa.

14.20–14.30 – Svarbiausių nevyriausybinių organizacijų konferencijose priimtu dokumentų ratifikavimas.

14.30–14.50 – Lakūno akrobatinio skraidymo meistro Jurgio Kairio programa.

14.50–15.30 – Pasipriešinimo kovų dalyvių, asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 m. okupacijų, ir jaunimo, nešusio sąskrydžio ugnį, pagerbimas.

15.30–21.00 – Laisvės kovų dalyvių ir jaunimo popietė. Susitikimai prie paženklintų kovos, įkalinimo, tremties vietų Dubysos slėnyje. Meno kolektyvų ir atlikėjų koncertai dviejose stadiono mažosiose scenose: Poezijos ir vaidybos, Dainos ir muzikos. Bendros atsivežtinės vaišės. Pasisakymai Oratorių scenoje (po 3–5 min.). Pažintinė ekskursija meno, sporto kolektyvų, delegacijų vadovams, rėmėjams. Renkamės 15.25 val. prie tinklinio aikšteliės.

16.45–17.30 – Šoksime, dainuose. Gros valstybinis pučiamujų orkestras "Trimitas".

17.30–17.00 – Tiesioginė sąsauka su pasaulio kontinentais, Lietuvos kariuomenės ir Karinių oro pajėgų programa.

17.00–18.00 – Moksleivių ir jaunimo komandų bei meno kolektyvų apdovanojimai.

18.30–20.00 – Grupės "Mokinukės" koncertas.

Meno kolektyvų ir pavienių atlikėjų jungtinis repertuaras: Lietuvos, Latvijos, Estijos ir Europos Sajungos himnai, "Lietuva brangi" (m. J. Naujaliu, ž. Maironio), "Už Raseinių" (m. L. Abariaus, ž. Maironio), "Partizanų motinai" (m. R. Vaičekoniu, ž. V. Cinausko), "Lopšinė gimtinei ir motinai" (m. S. Juškaus, ž. J. Marcinkevičiaus), Vergų choras iš operos "Nabukas" (Dž. Verdis), "Parveski, Viešpatie" (m. J. Strolės, ž. Pauliaus Jurkaus), "Žygis į Vilnių" (m. K. Banaičio, ž. F. Kiršos) (vyru chorai), "Jaunimo giesmė" (m. J. Naujaliu, ž. Maironio) (vyru chorai).

Legendinių dainų pynė: "Žemė Lietuvos", "Tautinė vėliava", "Sugrižki jaunyste", "I kovą, į kovą", "Vai, ko nusižvengei", "Dainavo tėviškės artojai", "Padainuosis mes sustoję", "Giedu dainelę" ir t.t.

Jungtinė dainų natos, žodžiai ir kita informacija apie sąskrydį nuo liepos 15 d. bus skelbiama internte – www.laisvesugnis.lt

Sv. Mišiose giedos choristai mokantys Antano Paulavičiaus Mišias "Prisikėlusiai Tėvynei". Mažosiose scenose repertuaras laisvas, akompanimentas savarankiškas. Kūrinius trumpinkite, dainuokite tik 2–3 posmus. Generalinės repeticijos nebus.

Pasiūlymus ir pastabas iki liepos 15 dienos siūskite adresu: V. Grybo 2–15, Raseiniai, LT–60150; faksu (8 428) 53650, el. paštu: info@laisvesugnis.lt.

(atkelta iš 1 psl.)

Bet ne tik aukų skaičius daro "Džurma" mirties kelią tokią dramatišką. Katastrofa lieka iš tikrujų nesuprantamai tragiška, nes netoli vyko gelbėjimo akcija. Sudužus sovietų laivui "Čeliuskin", 104 įgulos nariai 1934 m. vasarį išsigelbėjo ir ant ledo lyties pasistatė laikiną stovyklą JAV siūlė avarijos ištikuosisius išgelbėti orlaiviais iš Aliaskos, tai būtų buvę galima padaryti per trumpą laiką. Tačiau Stalinas visai nereagavo į JAV pasiūlymus. Susidurdami su didžiuliais sunkumais, sovietų Arkties lakūnai pristatė pakankamai orlaivių į Šiaurės Rytų Sibiro pakrantę, kad 1934 m. balandžio pradžioje, praėjus dvieim mėnesiams po katastrofos, nukeltų įgulą nuo ledo lyties. Buvo ilgai spėlioja, kodėl Stalinas atmetė JAV siūlomą pagalbą. Priežastis galėjo būti diktatoriaus noras pademonstruoti Sovietų sajungos galią. Laivas "Čeliuskin" buvo išsiustas į 6 tūkst. kilometrų Šiaurės Rytų kelią, nors laivo korpusas neturėjo papildomų sustiprinimų ir tokiam reisui buvo nepritaikytas. Patriotinė demonstracija, kad Sovietų sajunga gali nugalėti Šiaurės kelią ir su paprastais laivais, liūdnai sužlugo. Tik gelbėjimo akcija, kokios pasauolis dar nebuvu matės, galėjo gėdą paversti sėkmę. Tam reikėjo lakūnų, kurie "Čeliuskin" įgulą nukeltų nuo ledo lyties.

Tačiau istorikams neužteko šio paaškinimo. Stalino išdidumui pagrįsti reikėjo kitų argumentų. Vienas iš jų – "Džurma" likimas. Amerikos lakūnai, skrisdami virš jūros, būtų lengvai pastebėję lede įšalusį mirties laivą. Sovietų sajunga būtų buvusi visiškai sukompromituota. Šiuo silpnū argumentu mokslininkai buvo patenkinti.

Liko nelaimės masto klausimas. 12 tūkst. mirčių – milžiniškas skaičius. Paprastai laivai transportuodavo nuo šešių iki devynių tūkstančių kalinių, ir vargu ar "Džurma" laive būtų tilpę daugiau. Tačiau kas buvo šioje beribio teoro imperijoje neįmanoma? Cia prasidėda įvykiai ne mažiau siaubingi net už "Džurma" legendą.

Po 1932 metų raudonieji valdovai įsakė gabenti laivais milijonus kalinių iš Vladivostoko, galutinio Transsibiro geležinkelio taško, į pačius tolimiausius Šiaurės Rytų Sibiro regionus. Kaliniai turėjo kasti auką neįsivaizduojant turinguose Kolymos upės baseino telkiniuose, nes

Stalinui labai reikėjo aukso brutalios industrializacijos apmokėjimui. 1931 m. lapkričio 11 d. Komunistų partijos centro komitetas Maskvoje įsteigė trestą "Dalstroj" ir suteikė jam didelius įgaliojimus. "Dalstroj" buvo tikras ekonominis trestas, neįeinančių į gerai žinomo GULAGO sovietinių lagerių sistemą, bet naudojo tokius pat engimo ir išnaudojimo metodus kaip ir didžiuosiuose Vorkutas ir Donecko baseino lageriuose. "Dalstroj" priklausė Vidaus reikalų ministerijos atstovui, bet praktiskai jis valdė slaptosios tarnybos. Direktoriumi buvo paskirtas senas bolševikas latvis Eduardas Berzinis, kuris antrajame dešimtmetyje simpatizavo trockininkams. "Baltosios mirties kraštė" – taip vėliau Kolymos regioną vadino kaliniai – Eduardas Berzinis prievalė įgyti pasitikėjimą.

Suklastotas laikraštis tapo Berzinio mirties priežastimi

1932 metų vasarį Berzinis su grupė specialistų išvyko garlaiviu iš Vladivostoko į Ochotsko jūros pakrantę. Ant erdvios įlankos, pavadintos Nagajevu vardu, kranto turėjo būti įkurtas valdymo centras, iš kurio išaugo Magadano miestas. Jau 1932 m. vasarą atplaukė laivai su kaliniiais. Jų svarbiausia užduotis buvo prieplaukos statyba, kurioje vėliau laivai iškraudavo "gyvą krovinį" – kalinius. Kaliniai nusausino pelkę ir pastatė pirmuosius miesto pastatus: elektrinę, lentpjūvę, płytų gamykłą, žuvies perdibimo fabriką, valdybos pastatą, taip pat ir šiltus butus sargybos personalui. Miegojė ant maumedžių šakų, suklotų ant amžinojo įšalo žemės, po atviru dangumi, nuolat šalę nuo šiaurės vėjų, jau pirmaisiais mėnesiais tūkstančiai kalinių, išsekintų nuolatinio nepakankamo maitinimo ir ligų, mirė. Tik tada, kai epidemijos persimetė į sargybą, buvo įsakyta statyti barakus ir kaliniams.

Kadangi Kolymos upės regionas tuomet buvo pasiekiamas tik laivais, Maskva jau pirmaisiais metais perdaivė naujam trestui keletą garlaivų, kurių triumai buvo pertverti geležinėmis grotomis – padaryti dideli narvai, kuriuose ant daugiauksčių gultų gulėdavo transportuoja mi kaliniai. Ginkluoti sargybiniai vaikščiodavo siauruose koridoriuose tarp narvų.

Kiekviename laive buvo įrengti kulkosvaidžių lizdai, iš kurių, kilus maištui, būtų apšaudomi triumai. Taip pat buvo paruoštos vandens patrankos. Navigacijos metu, kuri tėsėsi nuo balandžio iki lapkričio, laivai devynias dienas plaukdavo nuo Vladivostoko iki Magadano.

1932 metų rudenį kelio statybai būriai kalinių buvo gabeniama į Šiaurę Kolymos upės link. Kelias turėjo sus jungti Magadaną su Kolymos aukštupio aukso telkiniais, o antroji to kelio dalis, toliau į Šiaurę, turėjo būti sujungti su vieta, tinkama laivybai. Dėl klampaus grunto "Dalstroj" kelio statybos projektas susidūrė su dideliais sunkumais. Reikėjo apeiti klampynes, todėl numatytais 300 km keliais pailgėjo dar 66 km. Berzinis 1937 m. vasarą paskelbė, kad tų metų rudenį kelio statybos darbai bus baigtini, o tai trejais metais vėliau negu buvo numatyta plane. Atrodė, kad tuo Maskva buvo patenkinta. Buvo laukiamas iškilmingo kelio atidarymo, apdovanojimų ir net ordinų.

"Dalstroj" gaubė apgaullinga tyla. Nickas nesuprato, ką reiškia Maskvos ženklai. Jie pranašavo audrą. Stalinas jau seniai nusprendė Berzinį ir jo komandą pašalinti iš pareigų. Ar "Dalstroj" vadovas nepardavė aukso Japonijai ir JAV? Ar jis nuolat nesiderėjo dėl įrenginių pirkimo iš užsienio? Ir štai antrajame dešimtmetyje jis bendravo su trockininkais. Kadangi slaptosios tarnybos laukė pasipriešinimo Magadane, buvo imtasi apgaulės. Buvo išspausdinta keletas suklastotų vyriausybės laikraščio "Izvestija" ("Žinios") egzempliorių su pranešimu, kad Berzinis už didelius nuopelnus apdovanotas Lenino ordinu.

1937 m. vasarą Magadane nusileido vyriausybės orlaivis su slaptosios tarnybos žmonėmis, kurie užėmė oro uostą ir areštavo Berzinį su viena jo komanda. Netrukus visi buvo sušaudyti Maskvoje.

"Valumas" tėsėsi ilgiau nei metus: slapojo tarnyba išretino "Dalstroj" eiles, daugeliui kalinių padidino bausmes, įvedė septynias darbdienas per savaitę po 12 valandų. Atitinkamai augo aukso gavybos produktyvumas: trečiojo dešimtmecio pabaigoje jis siekė per 300 tonų per metus, o po Antrojo pasaulinio karos, naudojant techniką, – apie 500 tonų. Jeigu Sovietų sajungos aukso gavyba antrajame dešimtmetyje vargai buvo 12 proc. pasaulyje gau-

namo aukso, tai 1945 m. – lygiai 50 proc. Dalinas ir Nikolajevskis apskaičiavo, kad viena tona raudonojo aukso kainavo nuo 700 iki 1000 gyvybių. Sovietų sajunga apmokėjo šalies industrializavimą savo gyventojų gyvybėmis.

"Dalstroj" laivai, pirkti Europoje ir JAV pasaulinės ekonominės krizės metu, kurių dauguma visai pasenę, buvo slepiami. Vakaruose apie jų likimą nicko nebuvo žinoma iki Antrojo pasaulinio karo pabaigos. Aukso kasyba Kolymos upės baseine buvo viena iš griežiausiai saugomų valstybės paslapčių. "Dalstroj" garlaiviai buvo gerai užmaskuoti. Ant laivų kaminų buvo balta bei mėlynos juostos su raidėmis "DS". Is išorės nebuvo galima suprasti, kad juose esantis krovinys yra žmonės. Net Antrojo pasaulinio karo metu, kai daugelis "Dalstroj" laivų vėl kaip eiliniai krovinių laivai lankėsi JAV uostuose, visuomenė visiškai nieko nesužinojo apie netolių laivų prieitį.

Pirmoji žinia apie vergų laivus pasirodė jūrcivio anoniminame pranešime, kurį 1945 m. gruodžio 10 d. paskelbė Niujorke Nikolajevskio leidžiamas laikraštis "Socialisticheskij vestnik" ("Socialistinės žinios"). Tai iš Sovietų sajungos pabégęs, ilgai plaukiojęs "Dalstroj" laivuose jėreivis. Tikriausiai jis su teikė informacijos "Džurma" katastrofos aprašymui, kurį po dvejų metų Dalinas ir Nikolajevskis pateikė savo knygoje. Vėliau, nuo šeštojo dešimtmecio, žinias iš Kolymos krašto pavykdavo gauti per buvusius kalinius, kaip antai: Jevgeniją Ginzburgą, Vladimirą Petrovą, Varlamą Salamovą ir Michailą Salomoną.

Šioje gausybėje tiesos ir pusiau tiesos laivininkystės ekspertas Martinas J. Bolingeris iš Virginijos valstijos (JAV) įžvelgė iššūkį. Daug metų kruopščiai tirdamas, jis suprato, kad "Džurma" tragedija negalėjo įvykti. Tyrimus apie "Dalstroj" laivyną Bolingeris išdėstė savo knygoje "Stalin's Slave Ships: Kolyma, The Gulag Fleet and the Role of the West, Praeger Publishers" ("Stalino verę laivai: Kolyma, Gulago laivynas ir Vakarų vaidmuo").

Irašas į "Loyd's Register of Shipping" suglumino laivininkystės istoriką, nes pagal registrą, laivas "Brille" tik 1935 m. perėjo Sovietų sajungos nuosvybėn. Jis rado Amsterdamo laivininkystės

archyve įrašus, kad 1935 m. Berzinis lankėsi firmoje ir nusipirkė šiuos laivus: "Brille", "Almelo" "Batoe". 1935 m. sovietai perėmė laivą "Brille" ir plukdė jį į Sovietų sajungą. Tų pačių metų pabaigoje Ramiajame vandenyne jis pasiekė Sovietų sajungos krantus. Ten garlaivis buvo pavadinamas "Džurma" vardu ir įrengtas naujam kroviniui gabenti. Laivas tariamos tragedijos metu iš tikrujų dar buvo olandų nuosavybė. Turbūt ši istorija atsirado dėl Arktikos laivininkystės ypatumų. Laivai, iplaukę į Šiaurės uostą vėlyvą vasarą ar rudenį, nebegalėjo grįžti atgal dėl ledų sandūrų. Tokiuose laivuose, nugabenus kalinius į sausumą, dažnai likdavo krovinys, kad būtų galima žiemoti ledo lyčių sangrūdoje, jeigu reikėtų leistis į kelionę atgal ir staiga užkluptų žemos šalčiai. Bolingeris rašė: "Tokiam laivui, peržemojusiam ledynuose, artėjant prie uosto, stebėtojas galėjo pamanyti, jog laivas dar nebuvo iplaukės į uostą ir žiemojo su visais kaliniiais. Tačiau laivui iplaukus į uostą, įsitikino, jog kalinių nėra. Jeigu šis stebėtojas nieko nežinojo apie tai, kad laivas atvyko praėjusį sezoną, galėjo pamanyti, kad kalinių per žiemą dingos."

Bolingeris mano, kad "Džurma" galėjo supainioti su laivu "Chabarovsk". Visų pirmą "Chabarovsk" buvo daug didesnis už "Džurma" ir talpinė 4–5 tūkst. kalinių; antra, šis laivas 1933–1934 metais po apsilankymo Ambarčiko uoste žiemojo ledouše netoli Vranglio salos.

Vis dėlto "Džurma" legendas pabaiga nemenkina siaubo baltosios mirties kraštę. Ambarčiko lageris penktuoju dešimtmecio viduryje buvo uždarytas. Kalbant apie nesuskaičiuojamas dideles ir mažas tragedijas Sovietų sajungos Tolimuosiųose Rytuose, "Džurma" tragedija su 12 tūkst. mirčių būtų buvusi tik sensacingiausia, nes aukų skaičius Kolymoje siekia milijoną ir daugiau žmonių.

Henning SIETZ
Iš laikraščio "Die Zeit"
(2003 11 06, Nr. 46)
vertė buvęs politinis
kalinys Antanas PETRIKONIS

Red. pastaba: Vertėjas maloniai prašo išgyvenusių kelionę į Magadaną "Džurma" laivu parašyti apie tai ir apie gyvenimą laive.
Rašyti: Antanui Petrikoniui, Baltupio 95–7, LT – 08308 Vilnius

Laivo "Džurma" paslaptis

(atkelta iš 1 psl.)

Kaip ir kasmet prie vasaros žolynais apkaišyto altorėlio už gyvus ir miško bunkeriuose, Sibiro lageriuose ir tremtyje žuvusius Laisvės kovotojus ir tremtinius, giedant Kuršėnų buvusių tremtinį chorui "Tremties varpai", šv. Mišias aukojo atkurtos Lietuvos kariuomenės, pirmasis karo kapelionas dim. mjr. kunigas A. Bulota ir Rozalimo parapijos klebonas A. Kisielius.

Po susikaupimo valandėlės saskrydžio dalyviai buvo pakviesti į vasaros žalumoje skendintį dvarelį sodą. Ten tarp rymančių LPKTS ir LLKS skyrių vėliavą Trispalvę iškélé LPKTS pirmininkas P. Jakučionis ir LLKS prezidiumo pirmininkas J. Čeponis, skambėjo Lietuvos himnas. Po renginio vedėjo V. Kaminsko įžanginio žodžio, jauniausios saskrydžio dalyvės-rezistentų vaikaitės eiliuotu montažu pasveikino Lietuvos laisvės kovotojus, "kurių kovos viltis nutiesė tiltus į mūsų valstybės laisvę ir nepriklausomybę". Lyg anameto Lietuvos partizanai, tačiau nešini ne ginklais, o ažuolo vainikais, atžygiaavo

Laisvės karžygių šventė Kreivakiškyje

tiems, kurie kovojo, kad gyventume laisvi. Uždeklime dvasios stiprybės laužus. Tėsdama mūsų tradicijas tegul juos kursto jaunoji karta, kad niekas nedrįstų pasakyti, kad esame silpni", - bendražygiamis ir jaunimui linkėjo LLKS prezidiumo pirmininkas, Vyčio Kryžiaus kavalierius dim. kpt. J. Čeponis.

LLKS štabo viršininkas, buvęs Tauro apyg. partizanas, Vyčio Kryžiaus kavalierius V. Balsys priminė, kad "jau nesame vieni, tačiau vis dar sunkiai vaduojamės iš so-

laipsnio žymeniu apdovanojo Tėvynės sajungos narį S. Burbą už Žemaičių apyg. Kardo rinkt. kovotojams pastatyta paminklą Darbėnuose bei įteikė LPKTS padėkas. Priekulės rezistencijos ir tremties muziejaus steigėjams: Klaipėdos r. savivaldybės tarybos ir LPKTS Gargždų skyriaus tarybos nariui Č. Tarvydai, Priekulės seniūnui V. Velkui, muziejaus direktorei S. Venčiūnienei bei šauliui K. Margavičiui. Padėka parengta ir LPKTS Šiaulių aps. koordina-

niosios kartos inicijuotą tradicinį saskrydį, kuriame susitinka trys kartos: garbingieji mūsų tėvai, mes ir mūsų vaikai - žmonės, linkintys visiems tik gera. Tikimės, kad ši tradicija kasmet vis stiprės. Susijungę bendrai veiklai su Tėvynės sajunga tikime geros mis ateities perspektyvomis. Linkiu sėkmės dirbant bendram tikslui - Lietuvai", - baigdamas iškilmingą saskrydžio dalį kalbėjo LPKTS jaunesnių kartos komiteto pirmininkė, TS prezidiuomo narė V. Jogminienė.

Per saulės nutiekštą Kreivakiško sodą atidardėjo vežimaitis. Jame atvažiavo Plaučiškių mėgėjų teatro aktoriai - "Žiemgalos krašto ūkininkai": tautiniai drabužiais pasidabinusios šeimininkės, suspaudusios saldžių sūrių, aludariai, nesini pilnais ąsočiais pakruojietiško alaus. Atvyko ir "dvaro ponai" - Pakruojo kultūros centro direktorė I. Kybartienė. Malonioji ponai pasveikino saskrydžio dalyvius, linkėjo pamiršti negandas ir rūpesčius, būti linksniems, paduoti vienas

su E. Čaplikiene.

Po trumpos valandėlės renginio vedėjai V. Kaminskas ir I. Kybartienė paskelbė tradicinių saskrydžio varžytuvį komandų registraciją. Jaunieji šauliai ir skautai uždegė tradicinį "olimpinių" aukurą, buvęs ilgametis LPKTS Šiaulių skyriaus pirmininkas ir apskrities koordinatorius Č. Dirkė, pereinamosios Priskeliko apyg. taurės įsteigėjas, paskelbė varžytuvį pradžią. Na, ir prasidėjo šurmulys Kreivakiško dvarelyje! Pagal regionus pasiskirstę komandomis, įvairiose rungtyste galynėjos jaunelės ir vyresnieji. Netilo "sirgaliai" skandutės, juokas ir plojimai. Pati triukšmingiausia ir atsakingiausia, žinoma, buvo virvės traukimo rungtis... Pakruojo sporto centro instruktoriai Rociai, kruopščiai suvedė rezultatus, paskelbė nugalėtojus - Pakruojo komandą. Taigi pernykščių laimėtojų kauniečių atvežtą perrenamają Prisikėlimo apyg. taurę Č. Dirkė perdavė pakruojiečiams. Kone visus varžytuvį dalyvius ir instruktorius LPKTS jaunesnių kartos komiteto pirmininkė V. Jogminienė apdovanojo LPKTS valdybos prizais - "Lietuvos laisvės kovų archyvo" knygomis. Padėkojo svetingiesiems Kreivakiško šeimininkams Palujanskams bei padėjusiesiems surengti ši saskrydį. LPKTS padėkas įteikė: Kauno mst. savivaldybės Ryšių su visuomenė sk. vadovui, renginio vedėjui V. Kaminskui, Pakruojo kultūros centro direktorei, renginio vedėjai I. Kybartienei ir Plaučiškių mėgėjų teatro aktoriams, Šiaulių r. Kuršėnų buvusių tremtinį chorą "Tremties varpai" vadovei B. Jarošienei ir dainininkams.

Saulutei riedant vakarop, įžiebtas tradicinis Vienybės laužas, prie kurio vėl liejosi skambios partizanų, tremtinų ir lietuvių liaudies dainos. Už rankų susikibusių ir dainuojančių "Lietuva brangi" šventės dalyvių akivaizdoje LLKS prezidiumo pirmininkas J. Čeponis nuleido saskrydžio vėliavą, LPKTS Pakruojo skyriaus pirmininkė S. Janušauskienė atsišveikindama palinkėjo, kad kitam ranką - arčiau susipažinti atvykusiems iš visos Lietuvos. Ji pakvietė visus prie bendro stalo. Po šimtametėmis liepomis garavo ir karšta kareiviška koše, kuria dalijo pakruojiečiai V. Petraičienė ir A. Smičius, o šaltu alumi vaišino A. Gasparavičius. Netrukus suskambo LPKTS Domeikavos skyriaus bičiulio J. Bobino akordeono trelės, skambėjo lietuviškos dainos, poros sukosi šokio sūkury. Buvo malonustebeti, kaip bendrauja jaunieji saskrydžio dalyviai - šauliai su žilagalviais Lietuvos laisvės kovotojais, kaip užsimazga naujos pažintys tarp nepažistamų bendraminčių, kaip diskutuoja susitikę bičiuliai. Prie įrengto "knygynėlio" susispėtusieji šiltai bendravo

"Olimpinj" aukurą uždega jaunieji šauliai ir skautai

Su Laisvės kovų dalyviais Kauno Vytauto Didžiojo rinktinės jaunieji šauliai ir Pakruojo r. Stačiūnų pagr. mokyklos skautai

Kauno Vytauto Didžiojo rinktinės jaunieji šauliai ir Pakruojo r. Stačiūnų pagr. mokyklos skautai. Jaunieji šventės dalyviai - augantys laisvi piliečiai - skambant iškilmingai partizanų dainai, apvainikavo Lietuvos kariuomenės uniforma pasipuošusius žilagalvius Lietuvos laisvės kovotojus.

"Sveikinu Lietuvos partizanus, kurie 60 metų stovi rikiuotėje ir pasiryžę tėsti kovą už mūsų valstybės gerovę. Sutelkime jėgas ir sugebėjimus, kad Lietuva klestėtų ir atkurta nepriklausomybė gyvuotu per amžius", - į Lietuvos partizanus ir jaunają kartą kreipėsi buvęs politinis kalnynas, Seimo narys, LPKTS pirmininkas dr. P. Jakučionis.

"Šiandien nulenkime galvas gyviems ir žuvusiems -

vietinio pelkyno", todėl šiai tautos kovai dvasios stiprybės kvietė semtis iš tų, kurie "be jokių nurodymų, vedami sąžinės ir supratimo", sovietų okupacijos metais pasirinko Laisvės kovą. Per sodą iškilmingai nuvilnijo ir LPKTS valdybos pirmininko, Tauro apyg. partizano, Vyčio Kryžiaus kavalieriaus A. Lukšos sveikinimas bendražygiam - jis dainavo "Partizano raudą", primindamas susirinkusiesiems Laisvės kovotojų dalių ir kovos prasmę... Lietuvos partizanas nuoširdžiai padėkojo saskrydžio organizatoriams, surengusiems šią prasmingą Laisvės karžygių pagerbimo šventę.

Šie keturi garbūs vyrai padėkojo ir Lietuvos rezistencijos laikotarpio istorijos įamžintojams - LPKTS trečiojo

toriui J. Arlingevičiui. Šventės metu linkėjimus Laisvės kovotojams ir jaunimui išsakė ir Seimo narys, TS pirmininko pavaduotojas J. Razma, Seimo narys, LPKTB pirmininkas A. N. Stasiškis, LPKTS Gargždų skyriaus tarybos narys Č. Tarvydas. Eiliuotą ir įtaigų žodį tarė buvęs tremtinys, Kauno r. Garliavos skyriaus pirmininkas M. Babonas ir pakvietė jaunimą prasmingais darbais "nešti tautai rytojū".

"Džiugu, kad jau penkilo metų gyvename laisvoje tėvynėje ir šiandien sveikiname Lietuvos laisvės kovotojus, kad nuo pirmų susibūrimo į LPKTS dieną dirbame prasmingai, ypač džiaugiamės, kad jau ketvirti metai susirenkame į LPKTS jaunes-

kitam ranką - arčiau susipažinti atvykusiems iš visos Lietuvos. Ji pakvietė visus prie bendro stalo. Po šimtametėmis liepomis garavo ir karšta kareiviška koše, kuria dalijo pakruojiečiai V. Petraičienė ir A. Smičius, o šaltu alumi vaišino A. Gasparavičius. Netrukus suskambo LPKTS Domeikavos skyriaus bičiulio J. Bobino akordeono trelės, skambėjo lietuviškos dainos, poros sukosi šokio sūkury. Buvo malonustebeti, kaip bendrauja jaunieji saskrydžio dalyviai - šauliai su žilagalviais Lietuvos laisvės kovotojais, kaip užsimazga naujos pažintys tarp nepažistamų bendraminčių, kaip diskutuoja susitikę bičiuliai. Prie įrengto "knygynėlio" susispėtusieji šiltai bendravo

Dalia
MACIUKEVIČIENĖ
Nuotr. Audronės
KAMINSKIENĖS

Žemė, aplaistytą krauju

Kone kiekviena Lietuvos žemės pėda aplaistytą partizanų krauju, kai prieš didvyriškumą užsimojo klasta ir išdavystė.

Nuo Marijampolės plento artėjant Prienų šilo link, pakelėje matome išlikusią sodybą, kurioje 1951 m. gegužės 17 d. tuometinis sodybos šeimininkas pavaišino tris partizanus, į maistą įmaišęs preparato "Neptun-22". Kai Kazys Urbonavičius-Žaičius, Stasys Marčiulynas-Lapinas ir Pranas Kleiza-Rytis įmigo, juos paėmė enkavēdistai. Vėliau visi trys buvo nužudyti.

Iš plento atsišakoją kelias Skersabalo miško link. Tame miške – apleistos Skersabalo kaimo kapinaitės. Jose partizanai palaidojo kelis žuvusių kovos draugus. Prie miško kelelio – paminklas sovietų baudėjų aukai Kazimierui Januliui (1923–1949). Tolėliau, ant miško kalnelio, – gražiai sutvarkytas bendras partizanų kapas. Paminklų užrašuose paminėti tik Kazys Vasiliauskas-Bizūnas (1918–1948) ir Vincas Žioba (1923–1951) iš Maldabūdžio kaimo. Čia palaidoti Juozas Liniauskas-Mačys (1924–1945) ir Vitas Urbonavičius-Judošiukas (1923–1945), žuvę puolant Šilavoto miestelį. Taip pat Marytė Senavaitytė-Mirta (1922–1945), Kazys Petkevičius-Kaštonas, žuvęs 1945 m. liepos 24 d., Vitas Marčiulaitis-Vėjelis (1925–1951), žuvęs Kižių kaime prie Marijampolės, Jonas Ališauskas-Trakėnas, žuvęs 1948 m. liepos 30 d. tėviškėje, gretimame Žemaitkiemio

kaime, Albinas Povilaitis-Karklas (1928–1945) ir Jonas Butkus ar Butkevičius-Zubras (1926–1945).

Ypač tragiškos K. Vasiliausko-Bizūno, kilusio iš Aukšt. Balbieriškio, žūties aplinkybės. Kuopos vadas Bizūnas slėpėsi Damynienės sodyboje, Skersabalo kai-

partizanų sesuo R. Stačiokaitė-Ledienė.

Geležinio Vilko rinktinės vadas Žilvinas buvo stambus vyras. Bet pakliuvęs į enkavēdistų nagus, bematant sužiū. Jis buvo paleistas iš kālėjimo kaip agentas "Vacys". 1953 m. liepos 3 d. "Vacys" į susitikimą Bačkininkų miške pasikvietė keturis partizanus. V. Petkevičius-Pipiras ir K. Uleckas-Vakaras netrukus pasišalino, o "Vacys" nušovė Antaną Gudyną-Speigą ir Klemensą Stačioką-Klemensą, kai šie prarado budrumą. Mėnesiu anksčiau panaušiu būdu jis nužudė partizaną V. Kuzmicką-Sūkurį, o po dvejų metų – paskutinius Geležinio Vilko rinktinės partizanus – Pipirą ir Vakarą...

"Vacys" sulaukė neprisklausomybės laikų. Prieš kelerius metus jis nusižudė iššokdamas pro savo buto langą iš vieno Kauno daugiaaukščio. Kai kas spėlioja, kad jis nužudę jo "draugai", buvę enkavēdistai smogikai.

Bačkininkų miško parkaštyje jau anksčiau pastatytas paminklas ten žuvusiam partizanui Vincui Kemežiui-Dobilui (1923–1946 m. balandžio 23 d.). Miškininkai aptiko ir partizanų slėptuvės liekanas. Miško viduryje, kalnelio atslaitėje, matosi dvi duobės: jėjimo anga ir pati slėptuvės "patalpa". Bačkininkų miškas dabar privatiuotas, priklauso 72 savininkams, gyvenantiems įvairiose Lietuvos vietose ir net Jungtinėse Amerikos Valstijose. Atrodo, kad savininkams nekliduodys miške pastatyti paminklai.

Aleksandras JAKUBONIS

Iš kairės – A. Gudynas-Speigas, K. Stačiokas-Klemensas ir K. Šiugždinis-Karys, žuvęs 1953 m. prie Piliuonos, Kauno r.

me, kur buvo užkluptas kraitos metu. Enkavēdistai sodybą apžiūrinėjo ilgai ir atidžiai. Besirausdami užvertė slėptuvės ventiliacijos angą ir partizanui ėmė trūkti oro. Nelaukdamas, kol praras sąmonę, jis pasirinko mirtį. Enkavēdistai jau ketino palikti sodybą, kai pasigirdo duslus šūvis...

Šias kapinaites aplankėme gegužės 29 d. Tą dieną Bačkininkų miške (Prienų r., Ašmintos sen.) buvo pastatytas kuklus paminklas partizanų Speigo ir Klemenso žūties vietoje. Remdamiesi enkavēdistų archyvais ir vietas gyventojų parodymais, ją nustatė partizanų kovų tyrinėtojas V. Juodsnukis ir žuvusių

Estijos lietuvių prie Karaliaus Mindaugo skulptūros

gėje plevėsuojančių Estijos ir Lietuvos valstybių vėliavomis, grojo estų orkestras, dainavo operetės solistai Pilile Lill ir Marko Martin.

Vaišintasi ir šnekučiuotasi prie garsiųjų Joninių laužų be didelio noro išsiskirstyti. Lietuviams užteko tarpusavio širdžių liepsnos ir vilties įkurti skulptūrų parką...

Joninių vakarą filmavo ir rodė Estijos televizija.

Rasa Cecilia UNT Talinas

LGGRTC pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia pretendentų rezistento vardui gauti sąrašą

(Tėsinys)

Jonas Binkevičius (po mirties), partizanas, Kėdainių aps. Baisogalos valsč. 1945–1947 m.

Jonas Birbilas, ryšininkas, Panevėžio aps. Troškūnų valsč. Žaibo, Tautvydo būriai 1945–1949 m.

Silvestras Bulota (po mirties), šaulys, Šakių aps. Lekėčių valsč. 1940–1941 m.

Aldona Burbienė-Čiurinskaitė, ryšininkė, Kaišiadorių aps. Rumšiškių valsč. Kariūno, Morkos, Kirvio būriai 1944–1955 m.

Adolfas Butkus, ryšininkas, Panevėžio aps. Raguvos valsč. Kuprio, Konkurento, Berniuko būriai 1950–1956 m.

Algimantas Butkus, ryšininkas, Panevėžio aps. Raguvos valsč., Kuprio, Konkurento, Berniuko būriai 1950–1956 m.

Karlis Calytis (po mirties), partizanas, Zarasų aps. Imbrado valsč. Tamošiuko būrys 1944–1945 m.

Eugenijus Čerškus, pogr. organ. narys, Vilnius 1978–1989 m.

Leonas Dedela, karys, Ukmergė, Vietinė rinktinė 1944 02 16 – 1944 05 15

Gvidonas Dovidaitis, pogr. spaudos platintojas, Lazdijų aps. ir valsč. 1968–1989 m.

Vincas Dvarionis, ryšininkas, Alytaus aps. Varėnos valsč. Dainavos apyg. Šarūno, Merkio rinkt. Vanago būrys 1944–1949 m.

Bronislava Gaigalienė-Penkauškaitė, rėmėja, Širvintų aps. Gelvonų valsč. Didžiosios Kovos apyg. Žalio Velnio būrys 1945–1953 m.

Nikolaj Garšanikov (po mirties), partizanas, Utenos aps. Kuktiškių valsč. 1944–1945 m.

Donatas Grybauskas (po mirties), sukilimo dalyvis, Trakų aps. Vievio valsč. 1941 06 22–28.

Alfonsa Juospaitytė, rėmėja, Ukmergės aps. Taujėnų valsč. Žaibo būrys 1946–1951 m.

Stasys Juraitis, rėmėjas, Kauno aps. Zapyškio valsč. 1949–1954 m.

Vaclovas Kabašinskas (po mirties), ryšininkas, Kaišiadorių aps. Kruonio valsč. Didžiosios Kovos apyg. Meškos, Kariūno, Žilvyčio, Narsuolio būriai 1944 10–1944 12.

Jadvyga Karaliénė-Beinariavičiūtė, ryšininkė, Prienų aps. Birštono valsč. Tauro apyg. Geležinio Vilko rinkt. Ungurio, Spyruoklio, Lito būriai 1947–1953 m.

Feliksas Kastėnas (po mirties), ryšininkas, Rokiškio

aps. Panemunio valsč. 1944 02–1944 12.

Gintautas Petras Kilna, rezervinio būrio narys, Marijampolės aps. ir valsč. Tauro apyg. Vytauto rinkt. 1949–1950 m.

Julija Kudrevičienė-Vilmaitė (po mirties), ryšininkė, Vilkaviškio aps. Keturvalakių valsč. Tauro apyg. Vytauto rinkt. Klajūno būrys 1944–1948 m.

Elena Labžintienė-Šiaulytė, rėmėja, Plungės aps. ir valsč. 1946–1950 m.

Aniceta Liuimienė-Piliponytė, rėmėja, Panevėžio aps. Ramygalos valsč. 1944–1950 m.

Stanislovas (Stasys) Malakauskas (po mirties), sukilimo dalyvis, Mažeikių aps. Ylakių valsč. 1941 06 22–28.

Zofija Mankevičienė-Jurkutė, ryšininkė, Raseinių aps. Kelmės valsč. Lokio būrys 1944–1947 m.

Vincas Mažėtis (po mirties), pogr. organ. narys, Klaipėda 1947–1948 m.

Regina Mincienė-Skaržauskaitė, rėmėja, Ukmergės aps. Taujėnų valsč. 1946–1951 m.

Antanas Motiejūnas (Motiejūnas) (po mirties), sukilimo dalyvis, Pasvalys, 1941 06 22–28.

Leonas Noreika, (po mirties), pogr. organ. narys, Šakiai 1940–1941 m.

Ona Norkutė, pogr. spaudos platintoja, Panevėžys 1966–1985 m.

Motiejus Piliponis (po mirties), rėmėjas, Panevėžio aps. Ramygalos valsč. 1944–1945 m.

Stasys Poškevičius, ryšininkas, Tauragės aps. Šilalės valsč. Margio būrys 1945–1953 m.

Juozas Povilaitis (po mirties), ryšininkas, Marijampolės aps. ir valsč. Tauro apyg. Vytauto rinkt. Vampyro, Sturmo būriai 1945–1946 m.

Augustas Poviliūnas, pasipraktikų dalyvis, Utenos aps. Molėtų valsč. 1961–1966 m.

Bronė Birutė Puronienė-Minkevičiūtė, ryšininkė, Kupiškio aps. ir valsč. 1944–1950 m.

Rokas Rankela (Rankelis) (po mirties), rezervinio būrio narys, Panevėžio aps. Ramygalos valsč. Vėtrų būrys 1945–1947 m.

(Bus daugiau)

Atsiliepimus apie šiuos kandidatus siūskite adresu: **LGGRTC pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija, Gedimino 40, Vilnius. Pasiteirauti tel. (8-5) 2314157.**

Joninės Estijoje

Rasų, arba Joninių, dieną Talino lietuvių turėjo kur susirinkti ir pasikviesi svečių. Estijos lietuvių verslininkų prezidento Prano Mickevičiaus sodyboje, Talino pajūryje, buvo atidengta Karaliaus Mindaugo 5 metrų aukščio skulptūra. Dalyvavo pats skulptorius prieniskis Algimantas Sakalauskas, Prienų r. meras Antanas Gustaitis, LR ambasadorius Antanas Vinkus su svita.

Prabangaus pastato pasto-

gėje plevėsuojančių Estijos ir Lietuvos valstybių vėliavomis, grojo estų orkestras, dainavo operetės solistai Pilile Lill ir Marko Martin.

Vaišintasi ir šnekučiuotasi prie garsiųjų Joninių laužų be didelio noro išsiskirstyti. Lietuviams užteko tarpusavio širdžių liepsnos ir vilties įkurti skulptūrų parką...

Joninių vakarą filmavo ir rodė Estijos televizija.

Rasa Cecilia UNT Talinas

2005 m. liepos 7 d.

TREMTHINYS

Nr. 27 (660)

7

Paminklas, simbolizuojantis perskeltą širdį

Birželio 14-ąją – Gedulo ir Vilties dieną Šilalės kapinėse buvo atidengtas paminklas žuvusiems už Tėvynės laisvę tremtyje ir kalėjimuose. Išskilmes susirinko gausus būrys rajono gyventojų ir svečių. Vienam iš skausminiausiu Lietuvos istorijos faktų neliko abejingi ne tik tremties kančias iškentę žmonės, bet ir jaunojį kartą.

Šventė prasidėjo šv. Mišiomis Šilalės Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčioje. Po pamaldų iškilminga eisena atėjo į kapines, kur įvyko svarbiausioji ceremonijos dalis.

Paminklą, simbolizuojantį perskeltą širdį, pašventino mons. A. Svarinskas. Jis pagyrė originalų autoriaus darbą ir susirinkusiuosius paragino nepraeiti pro jį, o sustoti ir sukalbėti maldele už žuvusiuosius.

Šilalės r. savivaldybės meras V. Jasevičius bei administracijos direktorė Z. Lazdauskienė priminė skaudžią istoriją, kalbėjo apie tuos, kurie čia susirinko ir kurių jau nebėra. Kalbėjo seniūnas A. Paulikas bei paminklo pro-

jeektuotojas architektas S. Kruša. Savo kūrybos eiles skaitė LPKTS Šilalės sk. pirmininkė poetė T. Ūksienė. Ji padėkojo visiems, prisidėjusiems prie paminklo statymo. Buvusi tremtinė džiaugėsi, kad į šventę susirinko daug vietinių žmonių bei svečių. "Esu dėkinga visiems atvykusiesiems, rajono valdžiai,

dus i motoris sakė, kad jai šis paminklas yra labai brangus.

Iškilmėse dalyvavę partizanai: dim. pulkininkas Leonas Laurinskas, Albinas Kentra ir Alfonsas Juraška, teigė, kad be ginkluotosios kovos, tylių rezistentų, tremtinii bei jų kančios šian-dien laisvos Lietuvos nebūtų. Jie jaunajai kartai linkėjo

Šilalėje atidengtas paminklas žuvusiesiems už Tėvynės laisvę

monsinjorui A. Svarinskui, jauniesiems šauliams. Džiugu, jog iškilmės pavyko," – sakė ji.

I ceremoniją atvyko ir LPKTS valdybos pirmininko pav. Jūratė Marcinkevičienė. Ji sajungos vardu išreiškė pagerbą genocido aukoms. Ilgus metus tremtyje pralei-

stiprios dvasios, patriotiškumo. Šventėje taip pat dalyvavo partizanė Adelė Svitrinienė.

Ceremonijos metu skambėjo giesmės ir dainos, paminklas buvo papuoštas gėlėmis, žuvusiesiems atminti uždegta žvakucių.

Kristina ZAVJALOVA

Skelbimai

Liepos 10 d. buvusioje S. Žibiko sodyboje, prie Raguvėlės miško, Jackagalių k., Troškūnų sen., Anykščių r., bus pašventintas paminklinis kryžius žuvusiesiems keturiems Algimanto apyg. partizanams.

11.30 val. Raguvėlės bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už žuvusius partizanus.

Atsiliepkite!

Ieškodami istorinės medžiagos apie Lietuvos žmonių tremtį, radome jaunos merginos, o gal ponios paveikslą, tapytą ant drobės, bet išpjautą iš rėmo. Manome, kad šis portretas, patogumo dėlei išpjautas ir suvyniotas į ritinėlį, turėtų priklausyti ištremtuju šeimai.

Prašome atsiliepti portreto savininkę arba jos artimuosius.

Rašykite: Stasiui Kalvėnui, Eglyno g. 53, LT-37454, Panevėžys.

Kviečiame

Liepos 16 d. Kamajuose įvyks Kurkliečių kaime prieš 60 metų žuvusiu paminėjimas. **11 val. šv. Mišios** Kamaju bažnyčioje, **12.30 val.** Kurkliečių kaimo lankymas ir žuvusiu pagerbimas, **15 val.** prisiminimų popietė Verksnionių kaime (buv. mokylos salėje).

Liepos 17 d. (sek-madienį) kviečiame į Obelių šilo kautynių 60-mečio minėjimą.

11 val. eisena nuo muziejaus prie partizanų paminklo Obelių kapinėse,

12 val. šv. Mišios Obelių Šv. Onos bažnyčioje,

13.30 val. Obelių šilo kautynių vietas lankymas ir žuvusiu pagerbimas,

15.30 val. vakarė prie Obelių muziejaus.

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Juozas Valinskas
1928–2005

Gimė Marijampolės aps. Mokėsi Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijoje. 1947 m. gimnazijos egzaminu suole suimtas už antisovietinę veiklą ir nuteistas 10 m. lagerio ir 5 m. tremties. Kalėjo Komijos, Intos lageriuose. 1955 m. buvo atgabentas į tremtį – Krasnojarsko kr. Maklakovo gyv., kur gyveno jo tėvai. 1957 m. sukūrė šeimą. Užaugino dukterį ir sūnų. I Lietuvą gržo 1964 m. Gyveno Šiauliouose, Druskininkuose, Marijampolėje. Mirė Kaune, gyvendamas pas dukterį.

Palaidotas Kauno Karmėlavos kapinėse. Užjaučiame dukterį, sūnų ir artimuosius.

Jonas Vaitkevičius
1921–2005

Gimė Vilkaviškio aps. Bartninkų valsč. Ožkabalių k. ūkininkų šeimoje. Joną, Kauno jėzuitų gimnazijoje belaikantį brandos egzaminus, kartu su tėvais 1941 m. ištrėmė į Altają, po metų – į Jakutiją. Tėvą, buvusį stambų ūkininką ir Bartninkų viršaitį, iš karto atskyré nuo šeimos. Jis mirė GULAGo lageriuose. Dirbdama katorgos darbą prie Laptevų jūros nuo šalčio ir bado mirė motina. Ją palaidojo bendrame kape amžinojo išalo žemėje.

Tremtyje Jonas vedė likimo draugę Aldoną. Kartu su žmona iš Sibiro gržo 1958 m. ir apsigyveno Marijampolėje. Dirbo buitinio gyventojų aptarnavimo kombinate staliumi. Nuo 1975 m. iki pensijos – Maisto pramonės automatų gamykloje. Mėgo dainuoti, kartu su chorū dalyvaudavo dainų šventėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną ir artimuosius.

LPKTS Marijampolės filialas

Bronius Košinskas
1931–2005

Gimė Kūtimų k. Šilalės valsč., Tauragės aps., ūkininkų šeimoje. 1955 m. su šeima ištremtas į Irkutsko sr. Bratsko r. Bolšaja Kados gyv. Dirbo kolūkyje.

1963 m. gržo į Lietuvą. Apsigyveno Šilalėje. Sukūrė šeimą, užaugino tris sūnus.

Palaidotas Šilalės miesto kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Šilalės skyrius

Užjaučiame

Mirus buvusiesiems tremtiniamis Stefanių ir Jonui KASAUSKAMS, nuoširdžiai užjaučiame dukteris ir Sibire gimusių sūnus – Joną bei Steponą.

LPKTS Klaipėdos skyrius

Mirus mylimam broliui, nuoširdžiai užjaučiame buvusią tremtinę, ilgametę LPKTS Marijampolės skyriaus tarybos narę Albinutę JUODIENĘ.

LPKTS Marijampolės filialas

Kauniečių dėmesiui!

LPKTS Kauno skyriaus narius kviečiame apsilankyt i mūsų skyriuje – **Laisvės al. 39, antras aukštasis, 3 kab.** – dėl gyvenamosios vietas ir telefono numerio patikslinimo, tnes su sidaro sunkumų bendrauti su skyriaus nariais. Galėsite sumokėti nario mokestį. Mes dirbame: **pirmadieniais–ketvirtadieniais** – nuo 11 iki 18 val., **penktadieniais** – nuo 11 iki 16 val.

Užsiprenumeruokite "Tremtinj"!

Prenumerata mėnesiui kainuoja 4,80 Lt, 3 mėn. - 14,40 Lt, 6 mėn. - 28,80 Lt, metams - 57,60 Lt. Vienas "Tremtinj" egzempliorius kainuoja 1,20 Lt. Indeksas – 0117.

Mūsų adresas: "Tremtinys", Laisvės al. 39,

LT 44309 Kaunas.

Nepamirškite užsiprenumeruoti savo laikraščio!

TREMTHINYS

SL 289

Redaktorė - Audronė Kaminskienė
Red. padėjėja - Aušra Suopytė

Lit. redaktorė - Jolita Navickienė
Korektoriė - Dalia Maciukevičienė
Tech. redaktorė - Vesta Milerienė

Kaina
1,20 Lt

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. 323204, faksas 323214, el.paštas: tremtinys@takas.lt LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>

Spausdino AB "Aušros" spaustuvė, Vytauto pr. 25, Kaunas. Ofsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 4700. Užs. Nr. 941

Rankraščiai negražinami. Autoriaus nuomonė nebūtinai sutampa su redakcijos nuomone.

Kaune paminėtas 1941 m. sukilimas

Birželio 23 d. po šv. Mišių nešini gélémis rinkomės Aleksote, netoli funikulieriaus, kur stovi kryžius žuvusiems 1941 m. birželio 23-iosios sukilėliams pagerbtį. Apie sukilimo reikšmę, maišikumą kalbėjo 1941 m. sukilėlių sajungos vadovas A.Žaldokas. Bègančią "ne-nugalimają Raudonąją armiją" ypač paralyžiavo užimti

gantys okupantai...

Gélį padėjo Lietuvos kariuomenės kûrėjų savanorių sajungos ir Kauno aps. vadovai – A.Petrusevičius, A. Markūnas, Kauno aps. Vytauto Didžiojo šaulių rinktinės vadas R.Dunauskas, Lietuvos laisvés kovos sajūdžio štabo viršininkas V.Balsys, karinių dalinių vadai, Kauno igulos karininkų ra-

Apdovanojimas įteikiamas LLA organizacijos štabo ryšininkui A.Rondomanskui

Gélės sukilėliams prie kryžiaus Aleksote

ryšių mazgai, radiofonas. Čia, nuo Aleksoto šlaitų, sukilėliai, vadovaujami šauniojo leitenanto J.Dženkaičio, apsiginklavę "Maksimo" kulkosvaidžiais, šlavé nuo Aleksoto tilto susigrudusią okupantą kariauną. Raudonas buvo Nemuno vandenėlis, béglių kolonas teko nukreipti net per Alytų. Deja, čekistai klastingai išžudė sukilėlius. Iš viso Lietuvoje žuvo apie du tūkst. sukilėlių. O jei dar prisiminsime Rainių, Pravieniškių žydunes, kurias be tikslu vykdė sužvérēję puslaukiniai bė-

movés viršininkas mjr. G.Reutas, sukilėliai, partizanai, šauliai ir moksleiviai.

Po to Kauno Jurgio Dobkevičiaus vid. mokyklos salėje kariams savanoriams buvo įteikti taip ilgai laukti medaliai. Nuotaikingą koncertą surengė "Ažuolyno" orkestras su šokėjomis.

Gaila, bet iš J.Antanaičio pranešimo laukėme konkretių skaičių, vardų, įvykių, kuriuos užmirštame arba net nežinome, o ne Afrikos išsvystymo istorijos.

Stasys DOVYDAITIS
Autoriaus nuotrauka

Dél techninių kliūčių negalime išspausdinti televizijos programos. Atsiprašome skaitytojų.

Kai mintys neduoda ramybės

Priesaika tévynei

Kartais galvoti užklysta mintys, apie kurias reikalo žinovai galėtų knygas parašyti, o kitus jos palieka tik su klaustukų sauja. Tie klaustukai ir verčia tokiomis mintimis pasidalinti su skaitytojais. Pavyzdžiu, Antrosios Lietuvos Respublikos Seimo nario priesaikos viena dalis kelian rimtų klausimų: "Prisiekui visomis išgalėmis stiprinti Lietuvos nepriklausomybę, sàžiningai tarnauti tévynei, demokratijai, Lietuvos žmonių gerovei." Kalbant apie konkretų atvejį, buvęs Seimo narys Viktoras Uspaskichas davé priesaiką iš kartoto dvieju valstybėms: Lietuvai ir Rusijai. Jo priesaikos tévynė yra Rusija: kraštas, kuriame gimé ir gyveno jo tévai. Tai aišku.

Kiek mažiau aiški priesaikos dalis – "sàžiningai tarnauti demokratijai". Dél dvieju priežasčiu: V.Putino ir V.Adamkaus, kaip ir daugelio kitų žmonių, "demokratijos" supratimas yra skirtinės. Antra, Lietuvos valstybė yra respublika, o ne demokratija, nors ir demokratinė respublika. Tad klausimas – kokiai "demokratijai" prisiekia Seimo narys? Kiek aiškesnis yra tarnavimas Lietuvos "žmonių gerovei". Kadangi priesaikoje nesakoma "visų" žmonių gerovei, yra aišku, kad V.Uspaskichas sàžiningai pasitarnavo kai kurių Lietuvos žmonių gerovei. Atrodo, nepamiršo ir savo, kaip "Lietuvos žmogaus", gerovės.

Tačiau lieka gal tik Konstituciniam Teismui išspręstinas klausimas: ar Seimo nariui leistina prisiekti tarnauti dvieju valstybėms. Jei ne, reikštų, jog asmenims, kurių tévynė néra Lietuva, nevalia būti Seimo nariais, arba turėtų būti pakeista priesaika, kad būtų visai aišku, kam pri-

siekiamai tarnauti. Antraip ir paslaptingos Uspaskicho keliionės į Rusiją buvo teisėtos, kaip tarnavimas savo tévynei, kuri irgi turi bédų.

Apie antisemitizmą

Nesenai skaičiau, kad numatoma Europos Sajungoje uždrausti antisemitizmą. Buvalu ir esu prieš antisemitizmą, jau vien todėl, kad ir NKVD, ir KGB, kartu su žydų radikalų provokacine veikla kurstydamis antisemitizmą, kaltinimus dėl komunizmo žiaurumą ir agresiją nukreipė į žydus. Prisiminkime, kad ir žydai savo metu prisdėjo prie bolševizmo sta-tymo ir prie jo brutalumo pa-vergtuose kraštuose.

Tačiau jei galima uždrausti antisemitizmą, kodėl neuždrausti ir antilietuvizmą, antikatalikizmą, antipatriotizmą ir daug kitų pažiūrų ar nusiteikimų "už" ar "prieš"?

Paranoja dėl sienų saugumo

Maskvos putinistai tvirtina, jog Molotovo-Ribentropo pakto okupacinės pasiekimės buvo ne Baltijos valstybių okupacija, o paprasčiausias Rusijos sienų saugumo užtikrinimas. Tai néra didelė naujiena. Dešimtmeciais "naudingi Vakarų idiotai" SSRS agresyvią politiką patenindavo tuo, kad SSRS esanti kažkokia geopolitinė psichinė ligonė, serganti paranoja dėl savo sienų saugumo. Kosmopolitams ir šiaip kairiesiems buvo pagrindo taip galvoti: juk nuo tada, kai caras Jonas Žiaurusis pradėjo maskvinė sienų kapčių visomis kryptimis kilnoti, kartu su sienų ilgėjimu augo ir paranoja. Carienės Kotrynos generolas Suvorovas buvo gal didžiausias "paranojėkas": 1799 m. jis su rusų armija peržengė net Alpes ir

(Rusijos sienų apsaugai?) Italijoje kovojo su prancūzais. Ne nuostabu, kad ir komunistams jis buvo didvyris: jo paminklai nebuvu raudonųjų nuversti.

Politiniai anekdotai

Vienas po kito Lietuvoje pasirodė trys premijos verti politiniai anekdotai. Pirmiausia ministras pirmininkas Algirdas M. Brazauskas jo žmonos viešbučio aferos klausimu pareiškė: "Aš nesikišu į tą reikalą ir nesikišiu", esą tokiai reikalaus jis su žmona net nekalba. Tai iškelia klaustuką – net aukštėsnį negu jos "Crowne Plaza" viešbutis.

Antras politinis anekdotas yra buvusio Seimo nario ir buvusio ūkio ministro Darbo partijos "darbininko" Viktoro Uspaskicho paskelbta naujiena esą jis yra KGB sąmokslo auka.

Trečią politinį anekdotą pateikė Rusijos "kunigaikštienė" Kazimiera Prunskenė. Ji vyksta švēsti Kaliningrado 750 metų jubiliejų. Deja, Prunskenės anekdotas greičiau sukelia ne juoko, o skausmo ašaras, prisiminus 1944 metų Raudonosios armijos ten įvykdytas visuotines Karaliaučiaus srities gyventojų skerdynes. Ji pareiškė važiuosianti "pagerbtį gyventojų". Ar tų, kurie išžudyti, ar tų, kurie anuos išžudė?

Pagaliau 750 metų suėjo Karaliaučiui, vokiškai Königsbergui, o ne Kaliningradui. Kaliningrado įkūrimo data būtų 1945 m. liepos 17 d. – Potsdamo konferencijos data. Taigi tik 60 metų "jubiliejus". Nors praktiškai Kaliningradas prasidėjo jo gyventojų skerdynėmis 1944 m. rudenį. Tad matome, kad ne visi juokingi dalykai sukelia juoką.

Vilius BRAŽENAS

Atšventėme dešimtmetį

Birželio 26 d. į Kretingos r. Vydmantų gyv. parapijos koplytėlė susirinkome paminėti buvusių tremtinį, politinių kalinių ansamblio "Atmintis" jubiliejų. Minėjime dalyvavo Vydmantų parapijos gyventojai, svečiai ir ansambliečiai.

Sv. Mišias aukojo Palangos bažnyčios klebonas. Tuo metu vyko šv. Jono Krikštytojo atlaidai. Po pamaldų ansamblio "Atmintis" vadovė Nijolė Rimkienė pakvietė į koncertą. Buvo skaitomas jos parašytos eilės, dainuojamos dainos. N. Rimkienė yra išlei-

dusi eileraščių knygeles "Atmintis", "Lietuva – kryžių žemė".

Programai pasibaigus, LPKTS ir Tévynės sajungos Kretingos skyriaus pirmininkė Valerija Žaliéné padėkojo Palangos bažnyčios klebonui

uz pamaldas ir gražų pamokslą, o ansamblio "Atmintis" vadovei poetei Nijolė Rimkienėi ir ansambliečiams palinkėjo sveikatos, laimės ir daug dainingų bei kurybingų metų. Nijolė Jurutienė pasveikino vadovę išteikdama dovanę – varpelį, kad jis skambetų, neštų

džiaugsmą per visą Lietuvą ir už jos. Vadovė N. Rimkienė padėkojo Palangos bažnyčios klebonui, svečiams, Vydmantų parapijos gyventojams, ansamblio dalyviams ir pakvietė apsilankytį jos so dyboje.

Vakaronės Nijolės ir Rimo Rimkų sodyboje metu Rūdaičių kultūros namų meno vadovė Gražina Katkuvienė su vyru ansamblio "Atmintis" vadovei išteikė puokštę gélį ir atminimo dovaną. Sveikinimo žodžius tare kaimynai.

Gabrielė BRUŽIENĖ